

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

THE BLAME GAME

מזרחי (בראשית ג:יא)

דאם לא כן מאי "מי הגיד לך" דקאמר, והלא אף הסומא יודע כשהוא ערום. . . אלא ע"כ למדנו שבעבור דרכי הצניעות הוא דקאמר, שלא היה מכיר זה מתחילה אלא אחר שאכל מעץ הדעת שנכנס יצה"ר באכילתו.

ספורנו (בראשית ג:יא)

המי הגיד לך. ידיעת "הטוב והרע". כי ערום אתה. שבשביל זה תהיה ערום ראוי להתכסות.

אברבנאל (בראשית ג:ח-יג, עמ' ק"ו)

והנה השיבו הי"ת, מי הגיד לך כי ערום אתה, המן העץ, כלומר הנה דברך סותרים זה את זה, מצד א' אמרת ששמעת קול מצוות הגן ויראת מאלוקיך מעבור על מצוותו, ומצד אחר אמרת שאתה ערום, וזה א"א שתדע אם לא אחרי האכילה מהעץ, כי הנה קודם לזה ערום היית ג"כ ולא נחבאת, ומי הגיד לך עתה מה שלא ידעת עד כה. האם אכלת מן העץ והוא הביאך להשתמש במשגל יותר מדאי ולהכיר בגנות אבריו

רד"ק (בראשית שם)

ויאמר ... מן העץ ... והשאלה אינה לשמוע מענה, כי הדבר ידוע לפני הא-ל יתברך

גמ' עבודה זרה (ה:)

תנו רבנן: +דברים ה+ מי יתן והיה לבבם זה להם – אמר להן משה לישראל: כפויי טובה בני כפויי טובה ... בני כפויי טובה, דכתיב: +בראשית ג+ האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל.

רש"י (עבודה זרה שם)

אשר נתתה עמדי – לשון גנאי הוא, שתולה הקלקלה במתנתו של מקום, והוא עשאה לו לעזר.

פרקי דרבי אליעזר (פרק יד)

מה היה לבושו של אדם הראשון עור צפורן וענן כבוד המכסה עליו, וכיון שאכל מפירות האילן נפשט עורו וצפורן מעליו, ונסתלקה ענן כבוד מעליו וראה עצמו ערום, שני' ויאמר מי הגיד לך כי ערום אתה, אמר אדם לפני הב"ה: רבון כל העולמים כשהייתי לבדי לא חטאתי לך, אלא שהאשה שהבאת אצלי היא הדיחה אותי מדרכיך, שני' האשה אשר נתת עמדי וכו', קרא הב"ה לאשה ואמ' לה לא דיך שחטאת את עצמך אלא שחטאת את אדם, אמרה לפניו רבון כל העולמים הנחש הסיח דעתי לחטא לפניך, שני' הנחש השיאני ואוכל, והביא שלשתן ונתן עליהם גזר דין מתשעה קללות ומות,

רד"ק (בראשית ג:יב)

ויאמר ... האשה אשר נתתי עמדי. רצה לומר, אתה גרמת לי, שנתת לי אשה כזאת שהסיתה אותי לאכול ממנו.

רמב"ן (בראשית שם)

וטעם האשה אשר נתת עמדי – כלומר, האשה אשר אתה בכבודך נתת אותה לי לעזר, היא נתנה לי מן העץ, והייתי חושב שכל אשר תאמר אלי יהיה לי לעזר ולהועיל. וזהו מה שאמר בענישו "כי שמעת לקול אשתך", שלא היית ראוי לעבור על מצותי בעבור עצתה. ורבותינו (במסכת ע"ז ה א) קורין אותו בזה כפוי טובה. ירצו לפרש

שענה אותו אתה גרמת לי המכשול הזה, שנתת לי אשה לעזר והיא יעצתני להרשיע:

אברבנאל (בראשית ג:ח-יג, עמ' ק"ו)

וכאשר ראה אדם את עצמו נתפש בדבריו הוכרח להודות על האמת, ואמר האשה . . . ר"ל אני לא חטאתי מעצמי, כ"א להסתת האשה ששמעתי לקולה בעבור שנתת אותה לי לעזור, והיה לי להאמין בדבריה, שאם לא כן למה נתת אותה לי

חזקוני (בראשית ג:יב)

האשה אשר נתתי עמדי. להיות לי לעזר, והיה לי לבטוח עליה שלא לעשות לי דבר כי אם לעזר . . . גם לא ידעתי מאיזה עץ נתנה לי, היינו דכתיב "היא נתנה לי מן העץ" ולא כתיב "מעץ הדעת" והוא היה כפוי טובת הקב"ה, שהרי נתנה לו טובה והוא חשבה לרעה

ספורנו (בראשית ג:יב)

נתנה לי מן העץ. והיתה למכשול. בזה ייחס אשמתו לקונו, תמורת התשובה שהיתה ראויה לו, כמו שעשה דוד לנתן באמרו אל נתן "חטאתי"

ספורנו (בראשית ג:יג)

מה זאת עשית. אמר זה לעורר גם אותה אל התשובה.

רמב"ן (בראשית ג:יג)

וטעם מה זאת עשית – לעבור על מצותי, כי האשה בכלל אזהרת אדם, כי היתה עצם מעצמיו בעת ההיא, וכן היא בכלל העונש שלו. ולא אמר באשה "ותאכלי מן העץ", כי היא נענשה על אכילתה ועל עצתה, כאשר נענש הנחש. ועל כן אמרה הנחש השיאני ואוכל, כי העונש הגדול על האכילה. והנה מכאן נוכל ללמוד עונש למחטיאי אדם בדבר, כאשר למדונו רבותינו (פסחים כב ב, ע"ז ו א) בפסוק ולפני עור לא תתן מכשול (יקרא יט יד):

רד"ק (בראשית ג:יג)

ותאמר ... הנחש השיאני. ואם אני השאתי אדם, הנחש השיאני גם כן, ואתה בראת המשיא ההוא

אברבנאל (שם)

הנה אמר הי"ת לאשה . . . כאומר נתת סם המות לבעליך והרגת אותי, וראוי שתמות כאשה רצחנית . . . והיא השיבתו "הנחש השיאני ואוכל" – וכללה במאמר זה ב' דברים: הא' אם טענת ההסתה שנתן לאדם היא טובה, גם לי הסית הנחש במה שראיתיו אוכל וחי, ואם הנחש לא השיאני בדברים כי אם במעשהו, גם אני לא פתחתי אדם בדברים כי אם במעשה שנתתי לו . . . והב' איך אקרא אני רצחנית . . . כיון שגם כן אכלתי אני ממנו וידוע שלא רציתי להמית את עצמי